

1

2

3

4

5

6

Utdanningspolitisk program 2021-25

8

9

10

11

12

Utkast fra utdanningspolitisk utvalg

13 UTDANNINGSPOLITISK PROGRAM

14 *Skole og oppvekst – en arena for læring, fellesskap,* 15 *demokrati og sosial rettferdighet.*

16 Utdanning er en menneskerett og Skolenes landsforbund ønsker et
17 utdanningssystem som fremmer demokratisk og rettferdig fordeling av kunnskap og
18 kompetanse må skje både nasjonalt og internasjonalt. Utdanningssystemet skal sikre
19 at hvert enkelt menneske får realisert sine evner og rustes til aktiv yrkes- og
20 samfunnsdeltakelse. Utdanning skal være basert på et solidarisk menneskesyn og
21 være et offentlig ansvar, under demokratisk kontroll og tilgjengelig for alle gjennom
22 en offentlig drevet fellesskole. Alle mennesker skal gis samme mulighet til utdanning
23 og livslang læring, uavhengig av bakgrunn. Alle elever skal gis mulighet til å gå ut av
24 skolen med tro på seg selv, utvikle sine praktiske og teoretiske evner og sin evne til
25 kritisk refleksjon. Skole og oppvekst skal bidra til utvikling av klima- og
26 miljøbevissthet, både gjennom opplæring og aktive verdivalg.

27 Skolenes landsforbund vil arbeide offensivt for en skole som gir kunnskap og
28 mestring til alle - en skole, der alle skal få reell og likeverdig tilgang til all utdanning,
29 fra barnehage til høyere utdanning.

30 *Kunnskap til få gir makt- Kunnskap til alle gir frihet.*

31 Skolenes Landsforbund står for et kunnskapssyn hvor teori og praksis er nært knytta
32 sammen. Spesielt i grunnskolen har opplæringen blitt mer teoritung. Det styres i
33 retning av et smalt og ensrettet kunnskapssyn med et testregime som har fokus på å
34 offentliggjøre resultatene på kommunalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

35 Økt krav til dokumentasjon tar fokus fra pedagogisk planlegging og ansatte opplever
36 at de blir presset til å prioritere kortsiktige mål i stedet for en opplæring som på sikt
37 best fremmer barnets og elevens utvikling. Skolenes landsforbund vil arbeide for økt
38 tillit til de ansatte i oppvekst- og opplæringssektoren, med fokus på pedagogisk
39 handlingsrom og tid til å løse primæroppgavene.

40 Skoleledere skal ha pedagogisk utdanning og de må få nok tid til å utøve pedagogisk
41 ledelse.

42

43

Gratis fellesskole for alle - Sterkere nasjonal styring av opplæringen

44
45

46 Skolen skal bidra til sosial utjevning, og grunnlaget for dette ligger i at fellesskolen gir
47 alle lik rett til utdanning, uansett hvor i landet man bor, uavhengig av økonomisk
48 bakgrunn, kjønn, livssyn og nasjonalitet. Skolenes landsforbund krever at det gis
49 gode vilkår for reell tilpasset opplæring, som er både inkluderende og utjevne.
50 Vesentlige områder av utdanningen må styres med definerte nasjonale
51 bestemmelser.

52 Skolenes landsforbund vil arbeide offensivt for å presse fram politisk vilje til sterkere
53 nasjonal styring av opplæringen.

54 Skolenes landsforbund arbeider for å fremme grunnlaget for et sterkt, offentlig
55 utdanningssystem der hele befolkningen er sikret grunnleggende rettigheter.

Lik rett til utdanning gjennom god organisering

56

57 For at alle skal få lik rett til utdanning må den offentlige barnehage og skole styrkes,
58 og privatisering i utdanningssystemet bekjempes. Fritt skolevalg som et prinsipp må
59 avvikles og nærskoleprinsippet videreutvikles. Skolenes landsforbund vil arbeide for
60 å opprettholde en desentralisert offentlig skolestruktur.

Barnehage

61

62 Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens
63 egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende
64 og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og
65 likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

66 For å oppfylle dette mener Skolenes landsforbund at:

- 67 • Enhver barnehage skal ha en styrer med pedagogisk utdanning.
- 68 • Styreren må ha tid og handlingsrom til å utføre pedagogisk ledelse.
- 69 • Det innføres minstestandarder for personaltetthet i barnehager, og denne må
70 også gjelde ved sykdom og når ansatte er på kurs/møter utenfor
71 arbeidsplassen. Vikar må alltid benyttes ved slikt fravær.
- 72 • Arealnormene i barnehageloven opprettholdes og gjøres bindende.

- 73 • Alle nyutdanna nytilsatte barnehagelærere skal få veiledning de to første
74 årene de arbeider. Både den veiledede og veileder skal ha avsatt tid til
75 veiledning.
- 76 • Barnehagen skal ha god tid og rikelig plass til lek og fysisk utfoldelse.
- 77 • Barnehagen må legge vekt på lek og leikens betydning for barns utvikling
78 både sosialt og språklig.
- 79 • Istedenfor å bruke ressurser på å kartlegge barn, bør det heller brukes
80 ressurser på å kartlegge språkmiljøet i barnehager i forhold til
81 kompetanseheving.
- 82 • I forhold til barn som er flerspråklige må det settes inn
83 morsmålspedagoger/morsmålsassistenter.
- 84 • Det innføres lovfesting av retten til ett gratis måltid pr. dag for barnehagebarn.
- 85 • Det innføres ikke læreplaner i barnehagene, men rammeplanen videreføres.
- 86 • Barnehager skal være offentlig eiet og drevet, og ikke drevet av profittthensyn

SFO/AKS

87

88 Skolefritidsordninga/Aktivitetskolen skal legge til rette for lek, kultur- og
89 fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna.
90 SFO/AKS skal gi barna omsorg og tilsyn.

- 91 • Enhver SFO/AKS skal ha en egen leder.
- 92 • Det lovfestes nasjonale minstestandarder for personaltetthet i SFO/AKS
- 93 • Det må følge med voksenressurs til SFO/AKS for elever som har behov for
94 ekstra hjelp.
- 95 • Det settes inn vikar fra første dags fravær i alle SFO/AKS
- 96 • Det innføres en minstenorm for å sikre tid til for- og etterarbeid også for
97 miljøarbeidere, fagarbeidere og assistenter
- 98 • Retten til SFO og AKS lovfestes og utvikles som et variert lærings- og
99 språkstøttende tilbud for alle elever i barneskolen, med vekt på lek, fysisk
100 aktivitet og praktisk og estetisk utfoldelse.
- 101 • Det innføres makspris i SFO og AKS
- 102 • Fritidspedagogikk tilbys som etterutdanning, og det legges til rette for at alle
103 ansattegrupper som jobber i SFO og AKS får en reell mulighet til å ta etter- og
104 videreutdanning.
- 105 • Det innføres nasjonale normer om innhold som utstyr/leker, bemanning,
106 arbeidstid og areal innen SFO ordningen.
- 107

108

109

110

112 For å oppfylle opplæringslovens formålsparagraf mener Skolenes landsforbund at
113 følgende må oppfylles:

- 114 • Enhver skole skal ha en rektor med pedagogisk utdanning.
- 115 • Leseplikten for undervisningspersonale i grunnskolen må reduseres vesentlig.
116 I første omgang prioriteres barnetrinnet til 23 t per uke, lik øvrige fag, 885-
117 rammen på ungdomstrinnet.
- 118 • Klassestørrelse i grunnskolen ikke skal overstige 15 elever på 1. – 4. trinn og
119 20 elever på 5. – 10. trinn.
- 120 • Det skal være en kvalifisert lærer tilstede i alle undervisningstimer og
121 personale som ikke er tilsatt i undervisningsstilling skal ikke gjennomføre eller
122 ha ansvaret for opplæringa. Må ufaglært arbeidskraft brukes en periode skal
123 det alltid følge med en veilederressurs.
- 124 • Alle nyutdanna nytilsatte lærere skal få veiledning de to første årene de
125 arbeider. Både den veiledede og veileder skal ha avsatt tid til veiledning.
- 126 • Sentrale myndigheter fastsetter læreplaner og bryter kompetansemålene ned
127 på hvert trinn i hvert fag.
- 128 • Pedagogen skal ha handlingsrom til å følge de planene som er lagt for
129 opplæringen i faget/fagene på grunnlag av læreplanene.
- 130 • Pedagogen skal disponere sin tid til primæroppgavene som er planlegging og
131 gjennomføring av undervisning, samt etterarbeid etter timene.
- 132 • Retten til tospråklig opplæring lovfestes for hele grunnopplæringen og
133 at kommunen/fylket forpliktes til å gi tilbud uten at foreldre skal være nødt til å
134 søke om dette.
- 135 • Nasjonale prøver og annen testing som fører til rangering avvikles.
- 136 • Lærerutdanningene skal i langt større grad enn i dag legge vekt på hjelp til
137 elever med lese- og skrivevansker. Spesialpedagogikk skal være en del av
138 lærerutdanningene.
- 139 • Det sikres vilkår for å kunne bruke praktiskpedagogiske læringsarenaer som
140 en integrert del av undervisningen, for alle elever.
- 141 • Spesialpedagogiske timer eller lederressurser skal ikke medregnes i
142 beregningsgrunnlaget for lærertetthet.
- 143 • Det sikres vilkår som gjør det mulig å realisere tilpasset opplæring.
- 144 • Opplæring i fremmedspråk styrkes og aktuelle minoritetsspråk tilbys som fag
145 for alle både i grunnskolen og den videregående skolen.
- 146 • De praktiske og estetiske fagene får en høyere status og prioritet i norsk
147 grunnskole.
- 148 • Grunnkurset i trafikkopplæringen blir et tilbud til alle i ungdomsskolen.
- 149 • Alternative vurderingsformer i grunnopplæringen videreutvikles, og karakterer
150 og tradisjonelle eksamener gjøres overflødige.

- 151 • Rådgiver- og sosiallærerressursen økes.
- 152 • Sosiallærer blir en obligatorisk stilling på barnetrinnet.
- 153 • Elever som har behov for det skal tilbys alternative læringsarenaer.
- 154 • Leksehjelp må utføres av pedagogisk personale.
- 155 • Det innføres lovfesting av retten til ett gratis måltid pr. dag for elever i
- 156 grunnopplæringen, og alle skoler får kantine med kjøkken.
- 157 • Retten til tospråklig opplæring lovfestet for hele grunnopplæringen og
- 158 kommunen forpliktes til å gi tilbud
- 159 • Arealnormene for undervisningslokaler, uteområder og arbeidsplasser for
- 160 lærerne utvides, og alle normer skal gå klart fram av lover og forskrifter.
- 161 • Overføringer fra staten til oppvekst- og utdanningssektoren i kommunen må i
- 162 større grad øremerkes
- 163 • Elevbedrifter og andre tiltak som bidrar til innsikt i arbeidslivet videreføres og
- 164 styrkes.

Videregående opplæring

- 165
- 166 Yrkesfagene er blitt flerfaglige framfor tverrfaglige, og det er altfor mange fag det skal
- 167 gis en smakebit av. Slik undergraves muligheten for at elevene kan utvikle faglig
- 168 integritet og motivasjon.
- 169 Store elevgrupper opplever opplæringen som lite relevant og lite motiverende, og
- 170 mange har ikke forutsetninger til å tilegne seg kunnskap på slike premisser.
- 171 Yrkesfaglærere skal ha yrkeserfaring og relevant fagbrev.
- 172 • Enhver skole skal ha en rektor med pedagogisk utdanning.
 - 173 • Videregående opplæring i yrkesfag fortsatt skal føre fram til fagarbeidernivået
 - 174 • Klassestørrelse for studiespesialisering og eventuelle klasser i fellesfag innen
 - 175 yrkesfag i videregående opplæring skal ikke overstige 20 elever. På yrkesfag
 - 176 skal ikke gruppestørrelsen overstige 15 elever.
 - 177 • Sentrale myndigheter fastsetter læreplaner og kompetansemål på hvert trinn i
 - 178 hvert fag
 - 179 • Det skal være en kvalifisert lærer tilstede i alle undervisningstimer og
 - 180 personale som ikke er tilsatt i undervisningsstilling skal ikke gjennomføre eller
 - 181 ha ansvaret for opplæringa. Må ufaglært arbeidskraft brukes en periode skal
 - 182 det alltid følge med en veilederressurs.
 - 183 • Spesialpedagogiske timer eller lederressurser skal ikke medregnes i
 - 184 beregningsgrunnlaget for lærertetthet.
 - 185 • Retten til tospråklig opplæring lovfestet for hele grunnopplæringen og
 - 186 fylkeskommunen forpliktes til å gi tilbud
 - 187 • Arealnormene for undervisningslokaler, uteområder og arbeidsplasser for
 - 188 lærerne utvides, og alle normer skal gå klart fram av lover og forskrifter.

- 189 • Overføringer fra staten til oppvekst- og utdanningssektoren i fylker må i større
190 grad øremerkes
- 191 • Det åpnes for større fleksibilitet i valg av gjennomføringsmodeller i
192 yrkesopplæringen, og Skolenes landsforbund vil jobbe for at det skal være
193 mulig å gå over fra fullført studiespesialiserende til komprimerte yrkesfagkurs
194 og deretter fagbrev.
- 195 • På Vg2-nivå i yrkesfagene må opplæringen bli mer spisset i forhold til de ulike
196 fagområdene.
- 197 • Det skal være nok læreplasser til alle som har fullført og bestått Vg2.
- 198 • Teori utover Vg3-nivå i lærefagene må skje i regi av offentlig videregående
199 skole.
- 200 • Skoleeierne må pålegges et tilstrekkelig antall skoleplasser i videregående
201 opplæring slik at opplæringsretten blir reell.
- 202 • Elever som kommer inn under oppfølgingstjenesten, må få tilpasset opplæring
203 opp mot nærmeste videregående skole.
- 204 • Ordningen med kombinasjonen av fagbrev og pedagogisk utdanning
205 videreføres for yrkesfaglærere.
- 206 • Lærere i videregående skole tilbys kompetanseutvikling med hospitering i
207 næringslivet, kombinert med målrettet opplæring ved universitet eller
208 høyskole.
- 209 • Skolene skal ha relevant oppdatert utstyr og maskinpark.
- 210 • Studentbedrifter og andre tiltak som bidrar til innsikt i arbeidslivet videreføres
211 og styrkes.
- 212 • Det bør lovfestes minimumskrav til praksisopplæring i programfagene
- 213 • Teoretisk og praktisk læring skal henge sammen på alle trinn
- 214 • Det sikres vilkår som gjør det mulig å realisere tilpasset opplæring.
- 215 • Opplæring i fremmedspråk styrkes og aktuelle minoritetsspråk tilbys som fag
216 for alle både i grunnskolen og den videregående skolen.
- 217 • For å styrke yrkesrelevant praksis må ressursene til praksisdelen styrkes.
- 218 • Samarbeidet mellom skole og næringsliv styrkes.
- 219 • Rådgiver- og sosiallærerressursen økes.
- 220 • Elever som har behov for det skal tilbys alternative læringsarenaer.
- 221 • Selv om fagplanen i enkelte fag er lik for yrkesfag og studiespesialisering, er
222 vektleggingen av mål i realiteten ulik på grunn av krav om yrkesretting.
223 Eksamensoppgavene bør gjenspeile dette ved at det utarbeides ulike
224 eksamenssett for YF og SS som begge fører frem til studiekompetanse i faget.
- 225 • Skolegang skal fullstipendieres, dersom fylkeskommunen ikke har ønsket
226 utdanningstilbud på videregående nivå i rimelig nærhet av hjemmet.
227

229 Voksne lærer på ulike arenaer og for ulike formål. Gode vilkår for livslang læring kan
230 være viktig for å motvirke større økonomiske og sosiale forskjeller, og hindre
231 utestenging av store grupper fra arbeidslivet.

232 Skolenes landsforbund vil derfor jobbe for at:

- 233 • Grunn- og etterutdanning i norsk som andrespråk styrkes.
- 234 • Grunnskole- og videregående opplæring for voksne skal være likeverdig og
235 gratis.
- 236 • Offentlig videregående skole skal stå for videregående opplæring for voksne.
- 237 • En god offentlig voksenopplæring sikres
- 238 • Fagskolesystemet utbygges som en viktig del av utdanningssystemet
- 239 • Voksne som tar førstegangs grunnopplæring får full dekning av livsopphold.
- 240 • Voksne med utenlandsk utdanning som ikke godkjennes i Norge, må få rett til
241 voksenopplæring.
- 242 • Innvandrere som har fått godkjent sin videregående utdanning, men mangler
243 eksamen i norsk, engelsk eller andre fag, må få rett til å ta disse fagene for å
244 oppnå yrkes- eller studiekompetanse.
- 245 • Voksne med rett til utdanning, må få rett til rådgivning.
- 246 • Fagskoler som bygger på fag- eller svennebrev sikres en forutsigbar og
247 forsvarlig finansiering.
- 248 • Fagskolesystemet utbygges som en viktig del av utdanningssystemet
- 249 • Det innføres studiepoeng for fagskolen.
- 250 • Gjeldende ordning, der bevilgninger til høyere utdanning skal være basert på
251 gjennomstrømmingen i institusjonene, avskaffes og erstattes av et system for
252 finansiering etter samfunnsmessige behov og med økonomisk forutsigbarhet
253 for den enkelte institusjon.
- 254 • Grunnforskning skal kunne drives fritt – oppdragsforskning må ikke være
255 eneste mulighet

256

257

258 ***TILLIT til de ansatte - Mer praktisk, variert og relevant***
259 ***opplæring***

260 Skoleforskning viser at det er læreren som gjør den store forskjellen når det gjelder
261 læring. Derfor må de ansatte ha pedagogisk og metodisk handlefrihet og ikke
262 pålegges arbeidsoppgaver som stjeler tid og fokus fra opplæringen.

263 Skolenes landsforbund vil arbeide målrettet for at de ansatte får handlefrihet til å
264 gjøre opplæringen mer praktisk, variert og relevant. En slik tilnærming til

265 undervisningen øker elevenes motivasjon og gir alle elever et bedre utgangspunkt
266 også i tilegnelsen av teoretisk kunnskap. Den positive læringseffekten som praktisk –
267 estetiske fag har, må utnyttes bedre i alle fag.
268 Innholdet i opplæringen må sikre at tilpasset opplæring og lik rett til utdanning kan bli
269 en realitet.

270 Skolenes landsforbund vil på alle nivå arbeide for å vinne fram med at all opplæring
271 skal være basert på et bredt kunnskapssyn og sikre alle lik tilgang til utdanning ved at

- 272 • Lærerne må ha myndighet til å avgjøre valg av metoder i opplæringen.
- 273 • Elever og lærere blir befridd fra pålegg om individuell arbeidsplantenking.
- 274 • Opplæring i fremmedspråk styrkes og aktuelle minoritetsspråk tilbys som fag
275 for alle både i grunnskolen og den videregående skolen.
- 276 • De praktiske og estetiske fagene får en høyere status og prioritet i norsk
277 grunnskole.
- 278 • Den praktiske siden styrkes i videregående opplæring ved økte ressurser, for
279 å legge til rette for en best mulig yrkesrelevant praksis.
- 280 • Samarbeidet mellom skole og næringsliv styrkes.
- 281 • Alternative vurderingsformer i grunnopplæringen videreutvikles, og karakterer
282 og tradisjonelle eksamener gjøres overflødige.

283 *God studiefinansiering – rett til utdanning for alle*

284 Skolenes landsforbund arbeider for at studiefinansieringen skal gi høye
285 stipendandeler og lav, politisk styrt studielånsrente. Skolenes landsforbund arbeider
286 for at offentlig ansatte skal få avskrevet studielån etter antall år i offentlig tjeneste.
287 Studielånsrenten skal alltid være under markedsrenten.

288 Skolenes landsforbund vil arbeide for at

- 289 • fullstipendiering skal være et langsiktig mål for studiefinansiering i høyere
290 utdanning.
- 291 • staten bidrar til oppbygging av tilstrekkelig antall studentboliger til en husleie
292 som er i samsvar med studiestøtten
- 293 • alle ansatte i utdannings- og oppvekstsektoren får rett til regelmessige og
294 betalte permisjoner for videreutdanning og faglig oppdatering
- 295 • alle lærere i lærer- og førskolelærerutdanningene jevnlig har praksis i
296 utdanningssystemet
- 297 • krav om pedagogisk utdanning og praksis for skoleledere gjeninnføres
- 298 • det utvikles en skolelederutdanning som vektlegger pedagogisk ledelse på
299 linje med personalbehandling og økonomistyring
- 300 • lærerutdanning tatt i andre land må i større grad kunne godkjennes

- 301 • det legges bedre til rette for rekruttering av lærerstudenter og lærlinger med
302 innvandrerbakgrunn for framtidig arbeid i skoler og barnehager
303 • assistenter og miljøpersonale i skole, barnehage og SFO får tilbud om relevant
304 yrkesutdanning eller fagbrev
305 • Det må utarbeides et etter-/videreutdanningstilbud for lærere som skal
306 undervise i arbeidslivsfaget.
307
308

Tid og rom til etisk refleksjon

310 Det etiske grunnlaget for opplæringsvirksomheten og opplæringens innhold skal
311 være basert på demokratiske verdier og menneskerettigheten, og ellers være
312 religions- og livssynsnøytrale.

313 Etisk bevissthet, høy faglighet og god innsikt i ulike elevers metodiske behov er
314 kjernen i alt profesjonelt arbeid i opplærings- og oppvekstsektoren. Skolenes
315 landsforbund arbeider for at samfunnet skal ha tillit til at vi bruker våre valgmuligheter
316 på en etisk forsvarlig måte og at pedagogisk handlingsrom er viktig for å sikre god
317 kvalitet i opplæringen for alle elevgrupper.

318 For å sikre at opplæringen fungerer demokratisk og inkluderende, arbeider Skolenes
319 landsforbund for at

- 320 • Barnehagen og skolen skal verdsette mangfoldet.
321 • Det etiske grunnlaget for opplæringsvirksomheten og opplæringens innhold
322 skal være basert på menneskerettighetene og ellers være religions- og
323 livssynsnøytralt.
324 • Likestillingsspørsmål prioriteres.
325 • Barnas og ungdommens egne erfaringer og opplevelse av mening skal
326 vektlegges, respekteres og veiledes i skolen og barnehagen.
327 • Alle former for mobbing, vold og rasisme – mellom elever, mellom personalet,
328 mellom personalet og elever bekjempes.
329 • Det skal være tid og rom til etisk refleksjon og dialog i personalet og blant
330 elevene.
331 • Det skal videreutvikles en åpenhet for god dialog mellom foreldre, elever og
332 skolens personale.

Holdninger og miljø

333

334 For å sikre at barnehagen, skolen og høyere utdanningsinstitusjoner bidrar positivt til
335 en demokratisk verdensutvikling arbeider Skolenes landsforbund for at

- 336 • Opplæringen skal bidra til å bevisstgjøre om miljøspørsmål og bruken av
337 jordas ressurser
- 338 • Opplæringen skal bidra til kritisk bevissthet og refleksjon om fordeling av
339 goder og byrder, lokalt og globalt.
- 340 • Kunnskap om fagbevegelsens historie og den betydningen bevegelsen har
341 hatt og har for utviklingen av demokrati og velferdsstat i dag må bli mer
342 vektlagt i opplæringen.
- 343 • Elever i ungdomsskolen og videregående skole i større grad tilegner seg
344 kunnskap om hvordan, trepartssamarbeidet, lover og avtaleverk regulerer
345 arbeidslivet.
- 346 • Opplæringen skal bidra til kritisk bevissthet i forhold til konsekvensene av
347 opprustning, krig og rasisme.
- 348 • Det åpnes ikke for frihandel med utdanningstjenester.

349 *Andre yrkesgrupper i skolen*

350 Minst 40 000 barn og unge i Norge utsettes for mobbing ukentlig eller oftere. Derfor
351 vil Skolenes Landsforbund jobbe for flere yrkesgrupper i skolen. Ulike yrkesgrupper
352 innehar ulike metoder og tilnæringsmåter som kan tas i bruk i situasjoner hvor det
353 foregår mobbing og ikke minst gripe inn der det skjer.

354 Psykiske helseplager blant barn og unge dessverre er et økende problem. Derfor vil
355 vi ha flere helsesøstre og et styrket skolehelsetilbud. En god skolehelsetjeneste
356 bidrar til trygghet og trivsel i skolehverdagen. Det kan forebygge frafall og forebygge
357 helseproblemer senere i livet.

358 Det innføres en minstenorm for å sikre tid til samarbeid, for- og etterarbeid også for
359 miljøarbeidere, assistenter og andre yrkesgrupper i skolen.